

RADIO OGNJIŠČE d.o.p.
Trg Brolo 11
6000 KOPER

KOPIJA ENAKA
08. 12. 2022
ORIGINALU

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve
Republike Slovenije

Prejeto:	08-12-2022	Sig. z.:	1020-03
		Pril.:	
Številka zadeve:	0073-18/2022/6	Vred.:	
V vrednost:			

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE
Stegne 7
1000 Ljubljana

Št. zadeve: 0073-16/2022, 0073-18/2022
Ljubljana, 05.12.2022

ZADEVA: Pripombe v zvezi s predlogoma Splošnega akta o načinu določanja območij pokrivanja za odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc za opravljanje analogne radiodifuzije ter Splošnega akta o načinu izračuna plačil za uporabo radijskih frekvenc

Spoštovani,

pišemo vam v zvezi s predlogoma novega Splošnega akta o načinu določanja območij pokrivanja za odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc za opravljanje analogne radiodifuzije ter novega Splošnega akta o načinu izračuna plačil za uporabo radijskih frekvenc, ki ju je Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (v nadaljevanju: Agencija) dne 08.11.2022 objavila na svojih spletnih straneh, ob čemer zainteresirano javnost poziva k posredovanju pripomb, predlogov ali dopolnitev predmetnih predlogov. Skladno z navedenim pozivom smo predloga splošnih aktov preučili in vam v nadaljevanju podajamo svoje mnenje.

Glede predloga novega Splošnega akta o načinu določanja območij pokrivanja za odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc za opravljanje analogne radiodifuzije v prvi vrsti pozdravljamo prizadevanje Agencije, da bi s tovrstnim predpisom **odpravila pravne nejasnosti**, ki so se v praksi pojavile glede določitve območja pokrivanja in tako zagotovila večjo pravno varnost v postopkih dodelitve, podaljšanja in spremembe odločb o dodelitvi radijskih frekvenc. Pri tem je iz predloga mogoče razbrati, da Agencija s predlogom sledi svoji siceršnji praksi, po kateri naj bi se območje pokrivanja določilo na podlagi teoretičnih izračunov z računalniških programom, pri čemer naj bi se z zaključeno konturo zajelo območje, znotraj katerega je jakost koristnega signala višja ali enaka minimalni jakosti koristnega signala in kjer je razmerje med jakostjo koristnega signala in jakostjo posameznega motilnega signala večje od potrebnega zaščitnega razmerja za posamezen motilni signal, pri čemer naj bi minimalna jakost koristnega signala znašala 66 dB μ V/m, potrebno zaščitno razmerje pa naj bi znašalo 45 dB.

Ugotavljamo, da bi se **na predlagani način območje pokrivanja določilo v bistveno manjšem obsegu, kot to določajo mednarodno sprejeti standardi** in tako **predlagana ureditev ne zagotavlja optimalne zaščite javnega interesa** na področju upravljanja z radiofrekvenčnim spektrom Republike Slovenije (v nadaljevanju: RS), niti takšna določitev območja pokrivanja ni v interesu imetnikov odločb o dodelitvi radijskih frekvenc, ki si s svojimi radijskimi programi prizadevajo doseči čim večje število poslušalcev. Predlagana kriterija (66 dB μ V/m, 45 dB) namreč predstavljata dva izmed najvišjih

mogočih kriterijev za oceno potrebne kvalitete sprejema radijskega signala, kot ti izhajajo iz Priporočila Mednarodne telekomunikacijske zveze ITU-R BS.412-9 (v nadaljevanju: Priporočilo) in območnega Sporazuma o uporabi PASU 87,5-108 MHz za FM zvokovno radiodifuzijo (območje 1 in del območja 3), in sicer naj bi se skladno z navedenima dokumentoma kriterija uporabljala za urbana območja v stereo načinu oddajanja radijskega signala. Za določitev območja pokrivanja sta bila torej predlagana neustrezno visoka kriterija. Splošno znano dejstvo namreč je, da je ozemlje RS v pretežni meri ruralno območje, vsak radijski sprejemnik pa je zmožen sprejemati tako mono, kot stereo radijski signal in ne obstajajo nobeni tehnični razlogi, ki bi utemeljevali preferiranje stereo signala, ki terja višje vrednosti radijskega signala. Priporočilo Mednarodne telekomunikacijske zveze ITU-R BS.412-9 za tovrstne okoliščine v točki 1.2 določa, da je kvaliteten sprejem mono radijskega signala mogoč, v kolikor električna poljska jakost radijskega signala ob odsotnosti motenj presega 34 dB μ V/m, v primeru motenj pa mora skladno s točko 2.3.2 zaščitno razmerje napram drugemu radijskemu signalu na isti frekvenci presegati 36 dB. Uporaba navedenih vrednosti kot kriterijev za določitev območja pokrivanja – **torej minimalna jakost koristnega signala 34 dB μ V/m in potrebno zaščitno razmerje 36 dB, bi bila glede na dejanske okoliščine torej bolj primerna**, hkrati pa bi takšna določitev območja pokrivanja bolj služila zaščiti javnega interesa na področju upravljanja z radiofrekvenčnim spektrom in interesom imetnikov odločb o dodelitvi radijskih frekvenc.

Skladno z določbo 31. člena ZEKom-2 je radiofrekvenčni spekter namreč omejena naravna dobrina s pomembno družbeno, kulturno in gospodarsko vrednostjo, pri čemer naj bi državni organi v skladu z mednarodnopravnimi akti, uveljavljenimi v Republiki Sloveniji, skrbeli za učinkovito in nemoteno uporabo radiofrekvenčnega spektra Republike Slovenije in pravic Republike Slovenije do orbitalnih pozicij ter pri tem upoštevali tudi priporočila ITU. Pri tem ima območje pokrivanja pomembno vlogo, saj gre za administrativno območje, znotraj katerega ima zgolj določen imetnik odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc pravico oddajati določen radijski program na določeni radijski frekvenci. Znotraj takšnega območja mora biti zagotovljen kvaliteten sprejem te radijske frekvence in zaščita pred morebitnimi motnjami (npr. z dodelitvijo dodatnih frekvenc ali spremembo tehničnih parametrov radijskega oddajnika). **Ozemlje, ki ni pokrito z območjem pokrivanja, je z vidika upravljanja radiofrekvenčnega spektra nezasedeno ozemlje.** V kolikor se motnja (npr. signal radijskega oddajnika, ki se nahaja v tuji državi) pojavi na takšnem ozemlju, lahko ta neovirano obstaja (npr. radijski program tuje radijske postaje se lahko razširja preko meja na ozemlje Republike Slovenije). Ne obstaja namreč niti dejanska, niti pravna podlaga za ukrepanje zoper tovrsten poseg v teritorij in s tem suverenost Republike Slovenije, saj gre za ozemlje, ki ga Agencija (in s tem Republika Slovenija) ne šteje za pokrito z lastno radijsko frekvenco. Skladno s pojasnjenim je nedvomno **v javnem interesu, da je teritorij Republike Slovenije v kar največji meri pokrit z območji pokrivanja domačih radijskih frekvenc**, torej da se območja pokrivanja določajo v kar se da velikem obsegu. S tem se v največji meri izkoristi radiofrekvenčni spekter RS in tako zagotovi njegova učinkovita uporaba - slovenskim imetnikom ODRF se v kar največjem obsegu dodelijo pravice uporabljati dodeljene frekvence, s čimer se prepreči širjenje tujih radijskih frekvenc. V kolikor so območja pokrivanja določena v majhnem obsegu, ostane namreč veliko nezasedenega ozemlja, kjer radiofrekvenčni spekter RS ni izkoriščen in se lahko neovirano razširjajo tuje radijske frekvence. Nasprotno, v kolikor se območja pokrivanja določijo v večjem obsegu, se (lahko v celoti) zmanjša nezasedeno območje, s čimer se maksimalno izkoristi radiofrekvenčni spekter RS. V kolikor se v tem primeru pojavi motnja s strani tujih radijskih frekvenc, je Agencija dolžna slovenske radijske frekvence zaščititi in zagotoviti njihov nemoten sprejem. Pri tem je potrebno izrecno poudariti, da je grožnja tujih radijskih frekvenc realna, njihova prisotnost na slovenskem ozemlju pa neizpodbitna.

V kolikor bi bili s splošnim aktom sprejeti predlagani kriteriji za določitev območja pokrivanja (66 dB μ V/m, 45 dB), bi se Agencija (in s tem Republika Slovenija) torej odločila, da bo svojim lastnim radijskim frekvencam nerazumljivo **določila bistveno manjša območja pokrivanja, kot bi to lahko storila na podlagi mednarodnega priporočila ITU-R BS.412-9 in drugih mednarodnih predpisov.** S

tem bi se pustil velik del teritorija RS nepokrit, radijski spekter pa neučinkovito izkoriščen in na voljo tujim radijskim frekvencam. Analogna radiodifuzija (FM radio) je sicer daleč najbolj uveljavljen način razširjanja radijskih programov, zaradi česar bi se s sprejetjem tovrstnega splošnega akta posledično povzročila **nepopravljiva škoda slovenskim medijem in s tem širjenju slovenskega jezika in kulture.**

Agencija uporabo predlaganih visokih kriterijev (66 dB μ V/m, 45 dB) v dosednji praksi sicer utemeljuje z navedbami, da naj bi bil radiofrekvenčni spekter na ozemlju Republike zelo zaseden z radijskimi signali, zaradi česar naj bi bila izbira visokih kriterijev potrebna za zagotavljanje kvalitetnega sprejema radijskega signala. Ugotavljamo, da tovrstni argumentaciji ni mogoče slediti. **Izbira visokih kriterijev in s tem določitev majhnega območja pokrivanja, ob enakih tehničnih specifikacijah radijskega oddajnika, namreč nima nobenega vpliva na kvaliteto sprejema radijskega signala v naravi.** Ob enakih tehničnih specifikacijah radijskega oddajnika, je tudi prisotnost oziroma razširjenost radijskega signala v naravi enaka. Izbira kriterijev ima torej vpliv zgolj na velikost območja pokrivanja, ki je pravni oziroma administrativen pojem, v okviru katerega ima imetnik pravico do zaščite pred motnjami. V tem smislu tudi ni mogoče slediti nadaljnji argumentaciji Agencije, da so lahko upoštevni zgolj kriteriji, ki so predpisani za sprejem stereo radijskega signala, ker naj bi to predstavljalo splošno uveljavljeni in uporabljeni način oddajanja za FM radio. Navedeno namreč nedvomno drži, vendar je, kot že pojasnjeno, v javnem interesu, da bi bila območja pokrivanja določena v čim večjem obsegu. Z izbiro kriterijev za mono radijski signal (ki so izrecno predvideni v Priporočilu) se ne bi v ničemer poseglo v zmožnost sprejemanja stereo signala, območje pokrivanja pa bi bilo določeno v večjem obsegu, kar je v javnem interesu. Vsak radijski sprejemnik je sicer zmožen sprejemati tako stereo, kot tudi mono radijski signal, zaradi česar bi bilo v praksi tudi znotraj območja pokrivanja, ki bi bilo določeno na podlagi kriterijev za mono radijski signal, nedvomno mogoče kvalitetno sprejemati radijski program. Takšna določitev območja pokrivanja bi bila torej nedvomno skladna tudi z dejanskim stanjem v naravi. Glede na navedeno je izbira tovrstnih kriterijev (34 dB μ V/m, 36 dB) najbolj primerna tako iz tehničnih, kot tudi pravno-administrativnih razlogov in tako predstavlja optimalno zaščito javnega interesa na področju opravljanja radiofrekvenčnega spektra Republike Slovenije.

Ob tem je potrebno dodati tudi, da se s predmetnim predlogom splošnega akta **neutemeljeno enači vse radijske frekvence in v celoti izpušča ustrezna obravnava isofrekvenc** pri določitvi območja pokrivanja. Za isofrekvence gre v primerih, ko se na različnih oddajnih lokacijah oddaja ista radijska frekvenca z istim radijskim programom. Takšne radijske frekvence si med seboj povzročajo bistveno manj motenj, kot če se na teh istih radijskih frekvencah oddaja različen radijski program, in sicer Priporočilo v 3. točki Aneksa 3. določa, da si tovrstne frekvence ob njihovi sinhronizaciji praktično ne povzročajo motenj (potrebno zaščitno razmerje se približuje 0 dB). Zaradi navedenega ni pravilno, da bi se takšne radijske frekvence pri določitvi območja pokrivanja enačile z radijskimi frekvencami, na katerih se oddaja različen radijski program in bi se jim zaradi tega določilo manjše območje pokrivanja, temveč se takšne radijske frekvence ob določanju območja pokrivanja ne bi smele upoštevati.

Nadalje glede predloga Splošnega akta o načinu določanja območij pokrivanja za odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc za opravljanje analogne radiodifuzije tudi ugotavljamo, da le ta v celoti izpušča vsakršno opredelitev oziroma natančnejšo določitev postopka izračuna območja pokrivanja. V dosednji praksi je veliko nejasnosti glede določitve območja pokrivanja povzročilo dejstvo, da Agencija imetnikom odločb o dodelitvi radijskih frekvenc ni obrazloženo pojasnila, kako je izračunala območje pokrivanja in katere podatke oziroma spremenljivke je pri izračunu vnesla v računalniško programsko orodje, ki ga uporablja za te namene. Zaradi navedenega ocenjujemo, da bi bilo smiselno, da se **v nov splošni akt vnesejo tudi ustrezne postopkovne določbe.** Določitev območja pokrivanja je namreč nedvomno pomembnejše dejanje v postopku, za katera Zakon o splošnem upravnem postopku (v nadaljevanju: ZUP) določa, da ga je potrebno opraviti v okviru javne ustne

obravnave (154. člen ZUP) in s tem strankam omogočiti udeležbo v ugotovitvenem postopku (146. člen ZUP) ter o njem sestaviti ustrezen zapisnik (74. člen ZUP). Tudi določitev območja pokrivanja bi se tako morala opraviti na javni ustni obravnavi, ki bi se jo imele stranke pravico udeležiti in v okviru katere bi uradna oseba, ki bi vodila postopek, **navedla vse nastavitve in podatke, ki jih je vnesla v računalniško programsko orodje ter o tem sestavila ustrezen zapisnik.** Le s takšnim postopanjem bi se namreč stranke seznanilo z vsemi bistvenimi dejstvi in okoliščinami, na podlagi katerih bi se lahko prepričale o pravilnosti določitve območja pokrivanja, v nasprotnih primerih pa bi jim le takšna seznanitev omogočila ustrezen preizkus izračuna območja pokrivanja.

Prav tako je potrebno poudariti tudi, da določitev območja pokrivanja izključno na podlagi teoretičnega izračuna z računalniškim programskim orodjem ni skladna z načelom materialne resnice. Določba 8. člena ZUP namreč določa, da je **v postopku potrebno ugotoviti resnično dejansko stanje.** Teoretičen izračun z računalniškim programskim orodjem je sicer zagotovo najbolj priročen način za grobo določitev območja pokrivanja, vendar ta nikoli ne more v celoti nadomestiti ali celo izključevati dejanskih podatkov meritev električne poljske jakosti radijskega signala v naravi. Teoretičen izračun je namreč vedno lahko napačen. Po našem vedenju tudi sicer računalniška programska oprema, ki jo za upravljanje z radiofrekvenčnim spektrom uporablja Agencija, omogoča oziroma celo predpostavlja popravo teoretičnih izračunov z vnosom dejanskih opravljenih meritev na terenu. Zaradi navedenega bi bilo v splošnem aktu potrebno tudi določiti, da oziroma **kako se rezultati meritev električne poljske v naravi upoštevajo pri določitvi območja pokrivanja s računalniško programsko opremo.**

Sklepno ugotavljamo, da predlog novega Splošnega akta o načinu določanja območij pokrivanja za odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc za opravljanje analogne radiodifuzije in predlog novega Splošnega akta o načinu izračuna plačil za uporabo radijskih frekvenc različno definirata območje pokrivanja oziroma natančneje, da se pri določitvi območja pokrivanja za izračun zneska za plačilo za uporabo radijskih frekvenc ne upoštevajo motnje drugih radijskih frekvenc. Zaradi navedenega je **območje pokrivanja, ki se upošteva za izračun plačila drugačno (bistveno večje) od območja pokrivanja iz odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc.** Imetniki odločb o dodelitvi radijskih frekvenc na podlagi tovrstnega splošnega akta torej ne bi plačevali za območja pokrivanja, ki so jim bila dodeljena, temveč za povsem drugačna (večja) območja, ki z dodeljenimi območji nimajo dosti skupnega. Tovrstno **razlikovanje ni skladno z določbami Zakona o elektronskih komunikacijah** (v nadaljevanju: ZEKom-2). Določba drugega odstavka 73. člena ZEKom-2 namreč izrecno določa, da je plačilo za uporabo radijskih frekvenc odvisno od pokrivanja, pri čemer ZEKom-2 ne razlikuje med različnimi definicijami območja pokrivanja, temveč pozna zgolj območje pokrivanja, ki je določeno v odločbi o dodelitvi radijskih frekvenc. Prav tako neskladje med podzakonskimi akti predstavlja **kršitev načela pravne države** iz 2. člena Ustave Republike Slovenije. Tovrstno razlikovanje pojma območij pokrivanja bi bilo v predlaganih splošnih aktih torej nedvomno potrebno odpraviti.

Glede na vse navedeno tako predlagamo, da se Splošni akt o načinu določanja območij pokrivanja za odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc za opravljanje analogne radiodifuzije in Splošni akt o načinu izračuna plačil za uporabo radijskih frekvenc dopolnita tako:

- da se območje pokrivanja v odločbah o dodelitvi radijskih frekvenc določi tako, da se kot kriterija upoštevata minimalna jakost koristnega signala 34 dB μ V/m in potrebno zaščitno razmerje 36 dB;
- da se pri določanju območja pokrivanja morebitne isofrekvence ne štejejo kot motnje, t.j. da se ob izračunu območja pokrivanja isofrekvence ne upoštevajo;

- da se pri določanju območja pokrivanja ne upoštevajo zgolj teoretični izračuni, temveč se upoštevajo tudi meritve dejanske električne poljske jakosti radijskega signala v naravi, t.j. da se rezultati meritev vnesejo v računalniško programsko orodje in tako ustrezno korigirajo napake teoretičnih izračunov;
- da se v postopkih izdaje odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc opravi javna ustna obravnava, na kateri uradna oseba z namenom določitve območja pokrivanja opravi teoretičen izračun z računalniški programskim orodjem, pri čemer navede vse spremenljivke, ki jih pri tem vnese v računalniško programsko orodje in o tem sestavi ustrezen zapisnik;
- da se definicija pojma območje pokrivanja v Splošnem aktu o načinu izračuna plačil za uporabo radijskih frekvenc uskladi z definicijo območja pokrivanja v Splošnega akta o načinu določanja območij pokrivanja za odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc za opravljanje analogne radiodifuzije.

S spoštovanjem,

RADIO OGNJIŠČE d.o.o.,
direktor Franci Trstenjak

Trg Brolo 11, 6000 Koper